

Referat från Grankulla Marthaförenings beredskapsevenemang den 26.1.2026:

80 år av beredskap

På Grankulla Marthaförenings 80-årsdag den 26 januari 2026 ordnade föreningen ett beredskapsevenemang i Grankulla stadshus omfattande en utställning och ett seminarium. På utställningen fanns en presentation av föreningens historia i ord och bild.

Därtill presenterades hemberedskapen i krissituation: allt från livsmedel till yllesockor, ficklampa och radio med vev, var utställt på ett långt bord. I ena ändan av bordet förevisade Röda korsets representanter bl.a. hur man använder en defibrillator, hur man gör om någon satt något i halsen och inte får andan. I andra ändan av bordet visade Roger Roos, från Finlands Svenska Brand- och Räddningsförbund, hur man använder 112 Suomi-appen och hur man släcker små bränder i hemmet. Utställningen väckte stort intresse; 140 personer hade skrivit sitt namn i den gästbok som låg framme.

På kvällen hölls ett 2-timmars seminarium modererat av Gunilla Löfstedt-Söderholm, där Henrik Meinander från Helsingfors universitet berättade om *Hemmafrontens lärdomar av andra världskriget*, Axel Hagelstam från Försörjningsberedskapscentralen beskrev *Aktuellt just nu gällande Finlands försörjningsberedskap*, Jens Tegengren från Västra Nylands räddningsverk talade om *Lokal beredskap i Grankulla* och Kitty Schulman från Kvinnornas beredskapsförbund berättade om *Mental beredskap*. Seminariet lockade en rekordstor publik; nära 130 personer i fullmäktigesalen.

Till först presenterade Siv Hellén kort det mest konkreta resultatet av 80-årsjubileet: en beredskapsbroschyr på svenska och finska med komprimerad information om hur du ska möta en större kris som en följd av tex elavbrott, extremväder, cyberattack eller militärt angrepp. Broschyren skall delas ut till alla hushåll i Grankulla inom de närmaste veckorna.

Nedan följer referat av de fyra talarnas presentationer:

Hemmafrontens lärdomar av II världskriget: Henrik Meinander

HM började med att påpeka att han redan tidigare myntat uttrycket som Stubb svarat på svenskarnas fråga om vi i Finland är rädda: Vi är inte rädda, vi är förberedda!

HM upplyste oss om att beredskap hade man jobbat med redan under ryska tiden då förtryckningarna satte in på allvar. Vid 1. världskrigets slut bildades på den vita sidan skyddskårerna och Lotta Svärdrörelsen och också den röda sidan hade sina beredskapsorganisationer. Kvinnorna innehade många viktiga beredskapsuppgifter och tog över männens jobb, då dessa skickades att strida vid fronten. Senare från 1960 talet, började man ånyo organisera beredskapsarbetet med försvarskurser på riksnivå, men också lokala kurser. Man fokuserade på både materiell och immateriell beredskap och på förhållandet mellan det civila och militära. I Sverige hade man också försvarskurser på riksnivå, men dessa lades ned i samband med nedtrappningen av det svenska försvaret 2008.

Hösten 1939 började man trappa upp beredskapen med att evakuera delar av befolkningen till landsorten. Mat och energiransoneringen påbörjades och räckte ända till 50-talet. Det sista som var på kort var kaffet. Under kriget etablerades stora försvarslinjer och ett nätverk av bombskydd, som också skulle skydda befolkningen mot eventuella kärnkraftsangrepp speciellt under det kalla kriget.

Över åttiotusen barn skickades till Sverige, och under kriget såg man till att de sårade och stupade hämtades hem. Då kvinnorna på hemmafronten övertog nya arbetsuppgifter ledde det tiill att många kvinnor i Finland sedan kom snabbare ut i arbetslivet. Den statliga rundradion eller Yle hade, och har fortfarande, en mycket central roll i att förmedla faktabaserad information i tillägg till Statens informationsverk, som hade som uppgift censur och propaganda. Lärdomarna från kriget är att civilsamhällets roll är helt central i en värld där fake news och annan hybridpåverkan utifrån försöker att bryta ned den nationella identiteten och sammanhållningen. Beredskapen har blivit en del av vår nationella identitet, som bidrar till att vi känner oss som finländare.

Aktuellt just nu gällande Finlands försörjningsberedskap: Axel Hagelstam

Devisen är Ett slagtåligt Finland.

Här finns det 5 byggstenar: säkerhetsmiljön, klimatförändringar, kritisk infrastruktur, regleringsmiljön, ekonomiska förutsättningar. Senast 2020 fick vi bra övning i pandemin som startade som en hälsokris, men som snart växte till stora förändringar i samhällsstrukturer. Den civila beredskapen upprätthålls långt av företagen. Klimatförändringarna ger bl.a upphov till förändrade befolkningsströmmar.

Beredskapen omfattar ett nära samarbete mellan näringslivet, befolkningen och försvaret. Vi kommer att få en ny lag om försörjningsberedskap från den 1 april i år. Centrala frågor är energi och logistik. Befolkningsdatasystemen flyttas bort, beredskap byggs upp för att möta angrepp mot vatten och energi, försök att förstöra livsmedelsdistribution och man ser en ökad övergång till krigsproduktion.

Försörjningsberedskapscentralen hör under arbets- och näringsministeriet och finansieras utanför statsbudgeten. Det sker genom el- och bränsleavgifter, som kunden betalar och den ger 40 milj. i året. Avgiften höjs nu och beräknas ge 80 milj. i året. Centralen har en balans på 2,2 miljarder. Det finns lager på 6 månaders konsumtionsbränsle samt livsmedel och råvaror för 9 mån. Samarbetet mellan offentliga och privata sektorn är indelat i 7 huvudområden: livsmedel, energi, transport och logistik, hälsovård, finans och försäkring, industri samt övriga (digi, media etc). Under dessa finns inalles 27 pooler, som alla har representanter för företagen, myndigheterna och försvaret.

Beredskapen baserar sig på olika nivåer: 1. Frivilligt beredskapsarbete 2. Kontraktbaserat beredskapsarbete 3. Lagstiftningsbaserat beredskapsarbete. Det mesta arbetet är baserat på frivillighet, de flesta företagen är med av fri vilja. Det kontraktbaserade samarbetet är tex läkemedelsindustrin, där lagren för beredskapscentralen upprätthålls av läkemedelsföretagen, så att medicinerna är i omlopp och inte hinner bli föråldrade. En förnyelse av 72-timmarskoncepter är på gång.

Beredskap lokalt: Jens Tegengren:

Som bakgrund inledde JT med att berätta att Väst-Nylands räddningsverk har 600 anställda och området sträcker sig från Hangö till Esbo. Inom området finns 13 st heltidsstationer och 38 st frivilliga brandkårer och 16 st. ambulansstationer. Grankulla FBK har en släckningsenhet, en tankenhet, en transportenhet och en "kriskärra" med akutvårdarutrustning. Förra året hade räddningsverket 7147 alarmuppdrag.

Granimarthornas broschyr Var beredd, som skall delas ut till alla hushåll med adress i Grankulla, berättar om beredskap i situationer, då någon större kris eller katastrof drabbar samhället. JT ville därför gärna ta upp frågan om nödnumret 112: vad skall man tänka på när man ringer 112? 112 är inte en allmän upplysningsbyrå, och för att undvika att blockera centralen med onödiga samtal ska du ringa nödnumret **endast** om fråga är om omedelbar fara som gäller liv och hälsa eller egendom. Om du har en smarttelefon ska du installera 112 Suomi-appen och ge ditt telefonnummer och tillstånd till aviseringar. Då ger appen dig upplysning om var du befinner dig genom koordinaterna, som vägleder hjälpen. Appen har också massor av annan information.

Det finns 6 nödcentraler i Finland. Det spelar ingen roll vilken nödcencentral som svarar, utan centralen vet hur de vidaredirigerar ärendet till närmaste enheter, som är redo att rycka ut. Alla har en plikt att hjälpa tex vid en olycka eller annan händelse där det behövs hjälp. Ring alltid själv om du bara kan, be inte någon vän eller släkting. Följ nödcentralens anvisningar och svara på deras frågor. Lagg luren på först när du får tillstånd och ring inte någon annan från samma telefon, innan hjälpen kommit fram. Det kan finnas behov att ringa på nytt till dig, tex då hjälpen redan är på väg. Vägled räddningspersonalen, möt dem och se till att husnumret är synligt. Om adressen är annan än den där ingången finns, är det viktigt att nämna detta. Om du ringt efter ambulans och det kommer en brandbil, ska du inte bry dig om det. Den som är närmast kommer först.

Mental beredskap: Kitty Schulman

KS inledde med att berätta att hon deltagit på många olika sätt i beredskapsfrågor inom Marthaförbundet och som dess representant i Kvinnornas Beredskapsförbund, där förbundet är en av organisationerna som talar med 100 000 kvinnors röst. Till yrket är hon veterinär vid Livsmedelsverket och ansvarar för den veterinära gränsbevakningen inom EU.

Då det gäller mental beredskap är det viktigt att du tar hand om dig själv genom att upprätthålla rutiner. Förutom materiell beredskap behövs kunskap och färdigheter som hjälper dig att hantera kriser. Det kan du få genom att gå på kurser, läsa broschyrer och bygga upp ett förråd av förnödenheter. Den mentala beredskapen handlar i första hand om att sova tillräckligt, äta regelbundet, motionera och vistas utomhus. Ge också tid för återhämtning, läsning eller stickning är bra exempel. Gemenskap är också oerhört viktigt. Gå med i föreningar såsom Marthorna eller i sångkörer.

KS berättade också mera om Kvinnornas beredskapsförbunds kurser. Förbundet ordnar 2 stora sk Nasta-övningar per år. Det finns en uppsjö av kurser också inom Röda korset och Rädda barnen för att nämna några. Aktuellt nu är speciellt befolkningsskyddskurser. Marthaförbundet, som ju också har beredskap som tema i år, har fått ett stort bidrag från Lotta Svärdstiftelsen.

KS avslutade med att nämna att det pågår kognitiv krigsföring, ett slag om våra hjärnor. Ungdomarna får det mesta av sin info från sociala medier och mindre information från föräldrarna, som för det mesta ännu har kvar en kritisk inställning till informationsflödet från oansvariga medier. KS uppmanade oss alla att skapa en gemenskap med familjen, med våra barn och barnbarn.